

Maria Magdalena Bewaarschool (1)

- de eerste kleuterschool in Hardenberg -

D. Hesselink-Zweers

Dit jaar is het 135 jaar geleden dat de 'Maria Magdalena Bewaar-, Brei- en Naaischool te Hardenbergh-Heemse' werd geopend. Het schooltje, gelegen aan het Middenpad, werd niet alleen voor kleuteropvang en het geven van 'nuttige handwerken' gebruikt. Ook voor het kerkelijk-, maatschappelijk- en verenigingsleven is het gebouw van grote betekenis geweest. Hier werden vergaderingen van allerlei aard gehouden; meestal van verenigingen die Gods woord als grondslag en richtsnoer van hun doel en streven beleden. Ook na de sluiting van de bewaarschool in 1920 was dit lokaal, vooral voor de kring van de gereformeerden, van grote waarde.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog kwam de school in handen van particulieren. Daarna werd het gebouw gekocht door de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt, die het inrichtte tot een kerk. De kerk werd verkocht aan het Rooms Katholiek Aartsbisdom Utrecht en in 1966 ingezegend door Monseigneur Hendriksen, hulpbisschop van Utrecht. De voormalige bewaarschool heeft tot 1987 dienst gedaan als katholieke kerk. Het gebouw werd afgebroken om plaats te maken voor 'De Mulderij'. Op de begane grond van dit complex werd de nieuwe rooms-katholieke Stephanuskerk in gebruik genomen; bijna op dezelfde plek aan het Middenpad waar in 1874 het schooltje werd gebouwd.

De bewaarschool kort voor de afbraak.

Collectie Gemeentearchief Hardenberg.

Oprichting bewaarschool

Op 12 mei 1873 namen enkele gegoede vrouwen het initiatief tot oprichting van een bewaarschool voor de kleintjes. Dit damescomité werd aangevoerd door de freule van Heemse en de echtgenote van predikant Callenbach uit Hardenberg. De eerstgenoemde 'freule Marie' heette voluit Maria Clara barones van Ittersum (1841-1909). Haar broer Willem zou een jaar later geïnstalleerd worden als burgemeester van Stad Hardenberg. Zij kwamen uit een groot gezin en waren nazaten van de dichteres van Heemse: Clara Feyoena van Raesfelt-van Sytzama. Maria Clara werd in Heemse geboren en overleed in Hilversum op 67-jarige leeftijd. Zij huwde pas op 45-jarige leeftijd met de jonge weduwnaar Casparus Bastiaan Johannes Plaat.

De tweede dame was Johanna Magdalena 'Madelon' Mijer (1841-1907). Zij zag evenals de freule in 1841 het levenslicht. Zij trouwde echter al op jonge leeftijd, als 21-jarige, met Willem Callenbach (1836-1879). Als 30-jarige predikantsvrouw kwam zij met haar man en zoontjes vanuit Bergschenhoek naar Hardenberg, waar Willem

Carte-de-visite van
Johanna Magdalena
'Madelon' Mijer
(1841-1907). Collectie
G.F. Callenbach,
Nijkerk.

Carte-de-visite van
Maria Clara 'Marie'
barones van Ittersum
(1841-1909). Collectie
Gemeentearchief
Hardenberg.

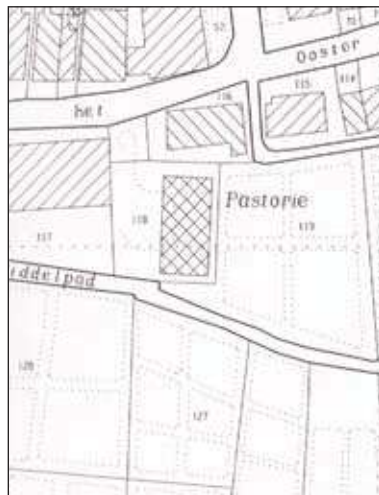
in oktober 1871 werd bevestigd tot predikant. De jonge domineesvrouw was de dochter van de Nederlandse staatsman Pieter Mijer, minister van Kolonie, lid van de Tweede Kamer en gouverneur-generaal van Nederlands Indië. Zij was geboren in Batavia en overleed in 1907 in Amsterdam, twee jaar eerder dan freule Maria Clara. Om zo'n kleuterschooltje te kunnen stichten moest allereerst geld worden ingezameld. Uit de keurig bijgehouden giftenlijst blijkt dat de dames uitstekende collectantes waren. Behalve uit Hardenberg en de omliggende buurtschappen en dorpen kwam er geld binnen uit vele plaatsen in Nederland en zelfs ver daarbuiten zoals uit Aalburg, Amsterdam, Baarn, Batavia, Bremen, Cortgene, Delft, Harlingen, Hillegerberg, Leeuwarden, Leijden, Middelburg, Nijkerk, Reine, Rotterdam, Scheemda, Scheveningen, Slochteren, Steenwijk, Tiel, Utrecht, Zeist en Zwolle. In Den Haag werden ook forse bedragen ingezameld. Zo gaf mevrouw Groen van Prinsterer veertig gulden en Hare Majesteit Koningin Sophie doneerde maar liefst vijftig gulden. Van Z.K.H. Prins Hendrik wist men zelfs het for-

midabele bedrag van f 400,- (omgerekend ongeveer € 4000,-) voor de bewaarschool in Hardenberg los te peutenen.

Burgemeester Weitkamp haalde in 1930, tijdens het zestigjarig jubileum van het christelijk onderwijs, herinneringen op aan de beginjaren van de school. Over freule Marie zei hij onder andere: *Zij was de collectante per excellence, zij kon praten en de portemonnaie open krijgen en niet alleen dat, maar ook den weg naar den hemel bespreken. Zij liep de buurtschappen af, want goed en bloed was reeds lang voor de school verpand. Zij leidde de vrouwenvereniging met moeder Sierink. Zij was voorzitter van de bewaarschool... Zij was het die voor deze school een gift van f 400,- kreeg uit ons Vorstelijk huis en wel van een van Neerlands grootste Prinsen wat zielenadel betreft, Prins Hendrik.*

Het waren niet alleen goeude mensen die hun steentje bijdroegen. Van de hoogste tot de laagste klasse, van grote tot kleine bedragen, iedereen droeg de bewaarschool, of de oprichtsters, een warm hart toe. Zelfs knechten en meiden gaven van hun schamele loon en droegen enkele

kwartjes, dubbeltjes of stuivers bij. Ook de geringe bijdragen van Lena en Janna, de dienstmeiden van dominee Callenbach, staan vermeld op de lijst. Naast eenmalige donaties kwamen ook veel toezeggingen binnen om een jaarlijkse vaste bijdrage te geven ter ondersteuning van het kleuteronderwijs. In die eerste jaren brachten de dames, volgens het kasboek, maar liefst f 7000,- bijeen.

Bouw...

Een jaar nadat het plan in werking was gesteld, was er genoeg geld om met de bouw van de school te beginnen. Hiervoor moest eerst grond worden aangekocht. Ten zuiden van de pastorie, aan de overkant van het Middenpad, lag de tuin van Harm Joosten. Deze tuin van ruim 600 m² wilde Harm wel aan de domineesvrouw en haar vriendin verkopen voor f 325,-. Het was een ideale plek voor de te bouwen school: makkelijk bereikbaar en mooi dichtbij de pastorie. De koop werd gesloten en de dames gingen voor het passeren van de koopakte naar notaris Troost in Heemse. Ook werd een bezoek gebracht aan architect J.A. Smits in Schoonhoven. Voor het kosteloos vervaardigen van tekeningen en het bestek voor de te bouwen school kreeg hij een paar bloempotten aangeboden.

Op de voormalige tuin van landbouwer Joosten kon begonnen worden met de bouw van de school en een woning voor de onderwijzers. Op 2 mei 1874 werd de hoeksteen gelegd door de oprichtsters Maria van Ittersum en Magdalena Callenbach-Mijer. Enkele maanden later, op 19 augustus, werd de naar hen genoemde Maria Magdalena Bewaarschool feestelijk ingewijd. Op de steen in de voorgevel van het gebouw stond

MARIA MAGDALENA
BEWAARSCHOOL
PSALM 8,3

De bewaarschool werd gebouwd op perceelnummer 127. Op dit kaartje uit 1832 staat de pastorie nog aan het Middenpad en woont Joosten op 116 aan het Oosteinde.

In psalm 8:3 staat volgens de Statenvertaling: *Uit den mond der kinderkens en der zuigelingen hebt Gij sterkte gegrondvest, om Uwer tegenpartijen wil, om den vijand en wraakgierige te doen ophouden.*

De bouw van school en huis werd door timmerman Jan Hindrikus Cremer aangenomen voor een bedrag van bijna f 5000,-. Nadat de eerste steen was gelegd, moest de eerste termijn van de aanneemsom (een bedrag van f 1600,-) aan hem worden betaald. Naast de rekening van de aannemer kwamen veel andere rekeningen binnenstromen. Zo weten we dat Herman Hendrik Scheffer het verven van de school en woning voor zijn rekening nam. Andere plaatselijke ondernemers, waaronder de koperslagers Hendrik Jan en Arnoldus Sierink en Hendrik Jan Otten, smid Johannes Hamberg, schilder Gerrit Frijling en timmerlieden als Roelof Vasse, Gerrit Jan Goris en Gerrit Willem Otten, zorgden ervoor dat de school en woning goed konden worden opgeleverd. Er werd een pomp geplaatst en men maakte ijzeren goten, zinken schoorsteentjes, koperen kokers om de pijpen af te sluiten, ijzeren voetkrabbers, een knop aan de bel en een hek tot afsluiting.

Na de feestelijke opening in augustus werd de tweede termijn van de aannemingsom voldaan en kreeg de heer Hermann Wilhelm Weitkamp (de vader van de latere burgemeester), als waardering voor zijn gratis opzicht bij de bouw, een stoeltrapje aangeboden. In het najaar werd door de gemeente dicht bij de school een straatlantaarn geplaatst, zodat het Middenpad behoorlijk werd verlicht. Dit vanouds bekende smalle pad liep van de weg naar Brucht (Fortuinstraat) naar de tuintjes op de Pothof (J.C.J. van Speykstraat).

...kosten

Naast de bouwkosten kreeg men te maken met vaste kosten als grondbelasting, brandverzekering, personele belasting, portokosten enzovoort. Ook moesten de school en aangrenzende woning worden ingericht. Uit verschillende plaatsen werden gekregen of gekochte goederen aan-

gevoerd door bijvoorbeeld Dirk Johannes Vester. Er kwamen meubels uit Den Haag, Utrecht en Nijmegen zoals twee grote kasten, een eikenhouten stoof en latten kapstokken. De heer Vierling en zoon, meubelmakers te Den Haag stuurden de rekening voor het vervaardigen van twee vuren eenpersoons ledikanten met hemel voor twintig gulden per stuk. De twee bijgeleverde stromatrasen kostten samen negentien en de zeegrasmatrix achttien gulden. Twee ledikantgordijnen werden gemaakt van 52.10 meter sits. Deze bonte katoenen stof kostte f 0,45 per meter. Voor de stof werd f 23,44 betaald en voor matenkrammen, bindband, haken en garen plus maakloon kwam er nog zeven gulden bij.

Natuurlijk werd ook de plaatselijke middenstand ingeschakeld bij de inrichting van huis en school. Bovengenoemde Weitkamp leverde onder andere wollen dekens en gordijnen met franje. Johannes Hamberg maakte roeden voor de ramen waaraan de gordijnen met tachtig koperen ringen konden worden opgehangen. Rutger Koeslag vervaardigde een open kastje voor schoenen en klompjes en een spreeklessenaar met toebehoren en Gerrit Willem Otten timmerde vijftig schoolbanken.

De kachels werden geleverd door de weduwe Muijderman te Zwolle evenals de bijbehorende turfbakken, tangen en poken en kachelhekken. Dit alles werd getransporteerd door schipper Valkman en geplaatst door Arnoldus Sierink; hij maakte de koperen en ijzeren pijpen aan de kachels en de zinken platen eronder. Waarschijnlijk stond de kachel niet naar tevredenheid van de nieuwe schooljuffrouw, want smid Hamberg kreeg later opdracht om een kachel te verzetten. Er werden ook nog spullen bezorgd zoals (boeken) rekken, een grote spanen doos, een blikken aker, horren, hanglampen, koperen bakjes met lood en touw voor de lampen, een petroleumkruik, een fonteintje met bak en kom, een schoolklok met lijst en een (collecte)bus met slot.

Diverse schoolbenodigdheden werden aangeschaft. Om te spelen en knutselen: tolleren, houten speelgoedbeesten, kegels, springtouw en ballen, *bloemstokken*, vellen bordpapier en ge-

kleurd glacé papier. Om te leren: schoolboekjes, veertig leien en een pakje griffels, een doos met 170 letters op eikenhout, letterplank, leesrek, telraam, *zaaddoos*, ezel voor de platen en het schoolbord, een doosje wit krijt en een bakje voor de spons. Voor de geleverde platen uit Nijkerk hoefde men alleen maar de portokosten te betalen. Deze platen werden waarschijnlijk geschonken door de uitgever G.F. Callenbach, een zwager van de domineesvrouw.

Andere spullen die men nodig had, waren een blikken waterkan met deksel, tinnen bekertjes, een tobbe en handdoekjes en potjes (hierbij waren ook twee po's voor de juffrouw in het woonhuis). Een gieter om de planten water te geven en schoonmaakartikelen zoals emmers, ragebol, handstoffer met blik, kamerbezem, lui-

Prentbriefkaart van Callenbach's Boekhandel te Nijkerk anno 1909. Collectie J.B. Weitkamp, Hardenberg.

wagen, borstels, zeemlerenlap, glazenspons, dweil, stofdoekjes, trapladder, poetsgoed en witte zeep, zwartsel, terpentijn, zand (ook voor de zandbak) enzovoort.

Inkomsten

Naast alle losse giften waren er veel particulieren die de school met een jaarlijkse bijdrage ondersteunden. Ook werd er geld geleend tegen 4% rente. Van G.J. Jonkhans kon men f 600,- en van de diaconie van de Hervormde Gemeente

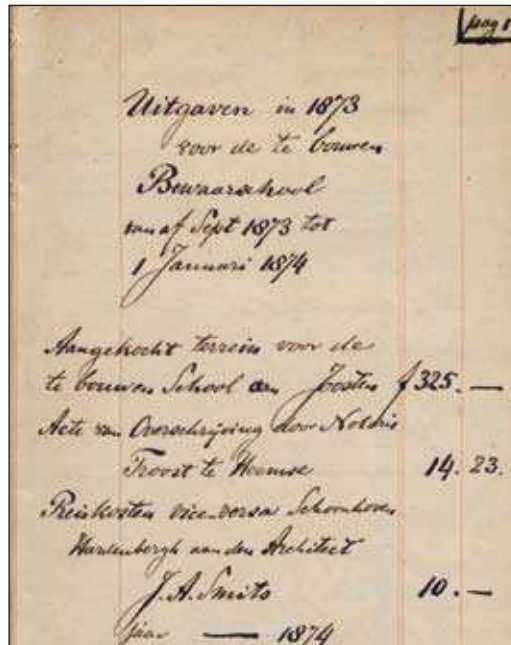
f 400,- lenen. Deze hypotheken en de verschuldigde rente werden alweer in 1876 afgelost. Eveneens werd in dat jaar het laatste gedeelte van de aanneemsom voldaan aan Cremer. Om nog meer geld binnen te krijgen, deed het bestuur een oproep aan de inwoners van Stad en Ambt Hardenberg om aandelen te kopen. Deze renteloze aandelen à f 25,- werden afgenomen door W. Oldewaterink, Jannes Hilberink, weduwe Bosch-Santman, J.D. Bosch, H. Roelofs en J.B. Bolks. D.J. Bruins kocht twee aandelen en de familie Warnderink Vinke zelfs vier stuks. Het mooie van deze actie was gelegen in het feit dat de meeste aandelen in de loop van de tijd als schenking werden teruggegeven.

Verder had men inkomsten uit de collectebus in de bewaarschool, van collectes die werden gehouden tijdens de bidstond, een bruiloft, bij de kerstboom en tijdens het eigen jaarfeest. Ook werd buiten de schooluren het lokaal verhuurd voor allerlei bijeenkomsten. Van het schoolgeld dat de kinderen meebrachten, kon zelfs het salaris van de juf nog niet worden betaald. We zien dan ook dat zelfs de dominee er op uit trok om te collecteren in onder meer Friesland, Amsterdam, Rotterdam en Arnhem. Hiervoor kreeg Willem Callenbach een reiskostenvergoeding.

1874-1899 Juffrouw Wanrooij

Op maandag 24 augustus 1874 werd de school opengesteld voor de kleinen van Hardenberg en Heemse om hen nuttig bezig te houden en aan enkele grotere meisjes het handwerken te leren. Mejuffrouw Tannetje Wanrooij werd als eerste juf aangesteld. Zij was geboren op 5 december 1847 in Vlissingen als dochter van Gerrit Jan Wanrooij en Catharina Debora Mets. Al ruim zes jaar was zij als hoofd van een dergelijke school of inrichting te Middelburg werkzaam geweest, ze was dan ook in het bezit van de akte handwerken. Samen met haar 13-jarige zusje Johanna Jacoba 'Jansje' maakte ze de reis van Middelburg naar Dedemsvaart, vanwaar ze met het rijtuig werden opgehaald. In Hardenberg kregen ze een hartelijke ontvangst en konden ze hun intrek nemen in de nieuw gebouwde woning naast de school.

De juffrouw zou f 25,- per maand gaan verdienen en kon samen met haar zusje gratis gebruik maken van de woning. De reiskosten werden vergoed, evenals het vrachtloon van hun bagage

Het kasboek begint eind 1873 met de uitgaven voor de te bouwen school.

vanaf Rotterdam. Later zien we dat de juffrouw en haar zusje in de zomervakanties naar Middelburg gingen en dat ook die reiskosten werden terugbetaald en dat de juf jaarlijks een extraatje van f 10,- kreeg.

Na zes jaar vertrok de inmiddels groot geworden Jansje in oktober 1880 via Driebergen naar Vlissingen. Ruim twee jaar later kwam ze terug naar het Middenpad om haar zieke zus Tannetje te helpen bij het lesgeven. Al vanaf half oktober 1882 was de school gesloten geweest wegens ongesteldheid van de bewaarschoolhouderes. Juffrouw Wanrooij werd gelukkig beter en trouwde op 36-jarige leeftijd, op 1 oktober 1884, met de 62-jarige weduwnaar Arij Albertus Verhorst, geboren te Wissekerke (Zeeland) en woonachtig geweest in Enkhuizen. Doordat Tannetjes zus Jansje naar Almelo vertrok, kon Verhorst bij zijn bruid aan het Middenpad intrekken. Voor zijn inwoning moest Verhorst wel f 12,50 per kwartaal aan huishuur gaan betalen. Na een huwelijk van ruim vijftien jaar stierf hij op de laatste dag van januari in 1899. In datzelfde jaar vroeg en kreeg de weduwe juffrouw T. Verhorst-Wanrooij,

na een dienstverband van 25 jaar, eervol ontslag. Zij vertrok op 4 november 1899 naar Apeldoorn en overleed in Tiel op 25 mei 1930, op 82-jarige leeftijd.

Helpsters

Juffrouw Wanrooij hoefde niet alles alleen te doen. Het eerste jaar werd zij bijgestaan door Dirkje Nijman. Dirkje verdiende ook nog iets met het schoonmaken van het gebouw na de viering van het eerste jaarfeest in augustus. Zij stopte als helpster in oktober 1875, Dirkje was toen bijna 18 jaar oud. Ondertussen was in juni van dat jaar Geertje Broek aangesteld als tweede helpster. Zij kreeg 50 cent per week plus naai- of breigeld. Geertje was nog maar acht jaar oud en het verdiende loon werd verrekend met het schoolgeld dat betaald moest worden aan de christelijke school van meester Wagner. Geertje bleef ruim twee jaar als helpster in dienst tot september 1877. Naast Geertje mocht ook Johanna Meijerink tegen betaling van schoolgeld helpen en evenzo werden Dirkje Jansen en Jacoba als helpsters betaald. In 1876 werd als eerste helpster de vijftienjarige Berendina 'Dina' Spiekman benoemd voor een salaris van 75 cent per week plus naaigeld van 50 cent per maand. Zij bleef in dienst tot februari 1881.

Kinderen

In 1874 waren de meeste inwoners van Hardenberg en Heemse lid van de Nederlands Hervormde Kerk. De kinderen zaten tot 1870 allemaal op de openbare lagere school. In dat jaar verrees in de stad, op de Lage Doelen, een tweede school: een school 'met den bijbel'. Vanaf die tijd kon men kiezen waar men de kinderen tegen hun zesde verjaardag de lessen liet volgen.

Voor de allerkleinsten, ongeacht of de ouders voorstanders waren van *openbaar* onderwijs of van onderwijs *met den bijbel*, was er nu een fröbelschooltje. De christelijke bewaarschool 'Maria-Magdalena' was er voor peuters in de leeftijd van ongeveer 2½ à 3 jaar tot 5½ à 6 jaar. Het onderwijs bestond onder andere in het

geven van Bijbelse geschiedenis, vaak verduidelijkt door platen, en het leren van psalmversjes en andere liedjes. De kleintjes leerden rekenen aan de hand van een telraam en lezen en schrijven met behulp van de letterplank enzovoort.

De kinderen namen eens per week geld mee naar school. Naar draagkracht van hun ouders waren ze ingedeeld in klasse A of B. In de hoogste klasse betaalde men voor een kind twaalf cent, voor twee kinderen achttien en voor drie schoolgaanden vijftwintig cent en in de laagste klasse respectievelijk tien, vijftien en twintig cent per week. Waarschijnlijk gingen de kinderen in de beginjaren ook op zaterdag naar school.

Op de eerste schooldag kon juffrouw Wanrooij achttien peuters/kleuters begroeten. De vakanties van de lagere scholen en de bewaarschool waren toen nog niet op elkaar afgestemd. Wanneer de kinderen van de lagere school vakantie hadden, bezochten zij ook, tegen betaling, de bewaarschool. In het eerste jaar waren dit bijvoorbeeld kinderen van de christelijke school zoals de negenjarige Cornelis Carel 'Corrie' Callenbach en de vijfjarigen: Hendrik Weitkamp, Jacobus Fockens en Marie Escher. Begin oktober gingen al 28 kleintjes naar school. In de voorjaarsvakantie werd dit aantal vermeerderd door de tijdelijke komst van leerlingen van de openbare school zoals Rieka Bos, Reina Lobstein en Asser Bromet. Hiervoor moesten zij tien cent per week betalen.

Een jaar na de opening was het aantal kinderen gestegen tot 43 en gedurende de vakanties van de grote school kwamen er nog een stuk of tien bij, waaronder Herman Vasse, Johanna Jansen en Jeannette Siemons. Aan het eind van het jaar 1875 was het kindertal echter weer terug op 21. In de eerste maanden van 1876 heersten de mazelen en bleven veel kinderen ziek thuis. Daarna

trok het leerlingenaantal weer wat aan en steeg wekelijks: naar 41 kleuters in mei.

Kasboek van de Maria Magdalena Bewaarschool.

Carte-de-visite van Dominee Willem Callenbach (1836-1879). Collectie J.B. Weitkamp, Hardenberg.

Carte-de-visite van Hermann Wilhelm Weitkamp (1842-1913). Collectie J.B. Weitkamp, Hardenberg.

De eerste jaren

Overdag werd de school bevolkt door de kleintjes en 's avonds door de meisjes die brei- en naailes kregen. Al gauw bleek dat in verband met de veiligheid van de kinderen het een en ander in en om het gebouw moest worden aangepast. Er werden deksels geplaatst op de zinkput, die gebruikt werd voor de opvang van het regenwater en op de asput, waarin het vuilnis werd gedumpt. Verder werd geld besteed aan het maken van een trapleuning en aan

een luik voor op het keldergat.

Ook werd de tuin aangelegd. Johannes Abels te Coevorden leverde hiervoor: drie ruige lindebomen, een meikers, een bellefleur, een appelboom, een Dirkjes perenboom, een wijnstok, een abrikoos en een morellenboom en later nog twee lindebomen, een goudenregen en een paarse en een witte sering.

Vanzelfsprekend werd voor dit alles en voor onder meer de volgende zaken de rekening gepresenteerd: voor de tuinman; voor de traktatie van de kinderen op het eerste jaarfeest; voor extra schoonmaakkosten na het jaarfeest; voor het vegen van de schoorsteen en controle van het dak door metselaar Albert Jan Breukelman; voor verlichting en verwarming. De petroleum, turf en steenkool werd afwisselend geleverd door diverse ondernemers bijvoorbeeld door de weduwe Roos of de heren Heeres, Goris, Rigterink Zweers en Hurink. Verder moest men kwitanties voldoen van onder anderen Vester, Koeslag, Sierink, Hurink, Hombrink, Hamberg en Brunink. De reparatie van de pomp in de keuken werd gedaan door Otten en de verzekeringspremie moest aan J.H. Bosch worden betaald.

Op het tweede jaarfeest van de Maria Magdalena Bewaarschool werd de balans opgemaakt. Tot dan toe had men f 7750,94 uitgegeven. Hierbij kwamen nog de salarissen van mejuffrouw Wanrooij f 637,50, Dirkje Nijman f 54,67, Berendina Spiekman f 26,27 en Geertje Broek f 35,80. Met een post diversen van f 291,08 kwam het totaal uitgegeven bedrag op f 8796,26.

Financiën

Twee jaar na de opening was er nog maar weinig geld in kas. Gelukkig kon er van de naar Loosduinen vertrekkende oprichtster Magdalena en haar man dominee Callenbach tegen de winter voordelig turf worden overgenomen. Enkele jaren later was de bodem van de kas weer in zicht, er was nog maar veertien gulden over. Er werd een grootscheepse actie opgezet om de financiën wat op te krikken. De oud-predikant Callenbach kwam in 1878 over om voor te gaan tijdens de bidstond waar ruim twintig gulden voor de bewaarschool werd gecollecteerd. Dit was de laatste keer dat Willem Callenbach in Hardenberg vooring. Hij stierf in januari 1879 in Loosduinen en werd begraven in Bergschenhoek. Verdere giften en vaste bijdragen kwamen in 1878 bijvoorbeeld van de heer Venebrugge, mejuffrouw De Koster uit Vlissingen, Ds. Jansen, Jonkvrouw Strich van Linschoten Benschop, Ds. Eijkman te Elburg, mevrouw Buchner, mevrouw Piek te Dedemsvaart, Ds. Campagne, mevrouw van Oefelen, de heer Van Kamp, Ds. Callenbach, juffrouw Zutertien uit Vriezenveen, mevrouw de wed. Plaat, dhr. E. Warnderink Vinke, mevr. van Lindonk geb. Warnderink, mevr. Vinke-van Lindonk, J.P. Meijer, mej. J. Mijer, Baron van Ittersum, mevrouw Van Ittersum te Heemse, mevrouw Lucassen, mevrouw De Vos van Steenwijk en mevrouw Engelberts. Verder bracht de collecte van de heer Pelsma bijna twaalf gulden op en die van de jongelingsvereniging vijf. Alles tezamen hadden de diverse acties ruim vierhonderd gulden opgebracht.

Wordt vervolgd